

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

לפני כבוד השופטת אורלי מור-אל

התובעים: 1. פלוני (קטין)
2. אלמוני
3. פלונית

נגד

הנתבעת עיריית רמת גן

מטעם התובעים: עו"ד ליאת גורדון ועו"ד עמית ליסטונד
מטעם הנתבעת: עו"ד יפעת סרי

פסק דין

עניינה של תביעה זו בנוזקי גוף שנגרמו לתובע, קטין בן כ- 5 בעת האירוע, שהורכב על האופניים החשמליים של אביו ושניהם נפלו, לטענתם, עקב מקטע כביש משובש בשטח הנתבעת. אקדים ואציין, שלאחר שבחנתי את מלוא טענות הצדדים ונסיבות העניין, שמעתי את עדות אביו של הקטין ועדותו של נציג העירייה, באתי לידי מסקנה שדינה של התביעה להתקבל.

תמצית העובדות וטענות הצדדים

1. התובע-1, קטין, יליד 2011, התובעים 2 ו-3 הינם הוריו. בכתב התביעה נטען שבתאריך 31/1/17 רכב התובע-2 (להלן גם: "האב") על אופניים חשמליים (להלן: "האופניים"), עליהם הורכב התובע-1 (להלן: "הקטין"), בצידו הימני של הנתביש בכביש שברחוב ארלוזורוב בשטח הנתבעת, לכיוון בית הספר של הקטין בתל-אביב, במהלך הרכיבה, נתקלו האב והקטין עם האופניים במקטע משובש בכביש אשר נוצר כתוצאה ממהמורות וסדקים רחבים בכביש, האב איבד שליטה על האופניים וכתוצאה מכך האב והקטין נפלו בחזקה ולקטין נגרם שבר בשוק ימין.

התובעים טענו שקטע הכביש המשובש מהווה מפגע והכשיל רוכבי אופניים.

לתביעה לא צורפה חוות דעת רפואית והתובעים טענו לנזקים שונים שנגרמו לאחר התאונה ובעקבותיה.

הנתבעת הכחישה קיומו של מפגע וטענה שהשיבוש בכביש לו טוענים התובעים הינם סדקים באספלט שמקורם בפגעי מזג האוויר ותנועת כלי הרכב, ואין בהם כדי לגרום להפרעה לתנועת רוכבי האופניים בכביש. כן טענה הנתבעת שהתובעים שמתגוררים בסמוך מכירים את המקום.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

2. בדיון ההוכחות שהתקיים בתיק, העידו הורי הקטין, עד נוסף שהיה במקום ונציג הנתבעת. הצדדים גם הגישו תיקי מוצגים מטעמם.
3. לנוכח גדר המחלוקת בין הצדדים, אפתח בדיון בשאלת האחריות ולאחר מכן אדון בשיעור הנזק.

נסיבות קרות התאונה וקיומה של אחריות

4. בתצהירו חזר האב על נסיבות התרחשות התאונה ותאר שמדי פעם היה מרכיב את בנו על אופניים חשמליים, אל הגן תוך שהוא ישוב וחגור על גבי מושב ייעודי שבחלקו האחורי של האופניים ולראשו קסדת ראש. במועד התאונה בשעה 07:30 לערך יצאו לכיוון הגן, והוא זוכר שנסעו בצדו הימני של הנתבי בכביש. במהלך הרכיבה אשר הייתה במהירות סבירה וזהירה לתנאי הדרך, נתקל במקטע משובש בכביש אשר נוצר כתוצאה ממהמורות וסדקים רחבים שהיו בכביש. תוך כדי כך הרגיש בתזוזה חדה של כידון האופניים אשר גרמה לו לאבד שליטה על האופניים. כתוצאה מכך, נפלו הוא ובנו בחוזקה לכיוון המדרכה הימנית בכביש, תוך שנגררו עם האופניים עוד מספר מטרים ונחבלו בפרק גוף ימין.
בסמוך למקום עבר שכנם של התובעים, אשר ראה אותו עם בנו הבוכה, והוא סיפר לו על התרחשות התאונה והצביע בפניו על המקטע המשובש והמסוכן בכביש שגרם לתאונה.
5. לראיות התובעים צורף תצהירו של השכן, אשר תאר שהוא מתגורר בסמוך ומכיר את משפחת התובעים. זכור לו שבתחילת שנת 2017 בשעה 07:30 צעד במקום וראה את האב מחזיק בידיו את בנו והאופניים מונחות לצדו, כאשר התקרב ראה שהילד בוכה. תוך כדי כך סיפר לו האב שדקות בודדות קודם לכן במהלך רכיבה על אופניים במקטע הכביש ברחוב שהיה עם מהמורות וסדקים רחבים, איבד שליטה על האופניים ונפל עם בנו מהאופניים מהכביש לכיוון המדרכה. השכן תאר שהאב הצביע בפניו על המפגע בכביש שגרם לו לאבד שליטה על האופניים. העד הוסיף שבמקטעים רבים בכביש קיימים מהמורות ומפגעים שלא תוקנו על ידי העירייה חרף הסיכון לרוכבי אופניים והולכי רגל.
6. הנתבעת הגישה במסגרת ראיותיה תצהיר של מר שמע, שהגדיר את עצמו כעובד אגף אחזקות בעירייה. מר שמע פרט בתצהירו שהתצלומים שצורפו לתביעה ושהוצגו בפניו מראים סדקים באספלט שמקורם בפגעי החורף אלא שאין בסדקים הנראים בתצלומים כדי לגרום לנפילת רוכב אופניים.
הוסיף מר שמע שלמיטב הבנתו הקטין והוריו מתגוררים בסמיכות והאב מסיע את בנו לבית הספר באותו מסלול מדי יום, כך שהיה מודע למצב הכביש במקום ואם סבר שיש בסדקים כדי להוות מפגע, היה עליו להתאים את נסיעתו לתנאי הדרך לרבות מעבר נסיעתו למרכז הנתבי שבו אין סדקים באספלט או להוביל בקטע זה את האופניים בהליכה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

הוסיף העד, שהעירייה משפצת כבישים על פי תוכנית סדורה, בהתאם לסדרי עדיפויות הנקבעים על פי מצב הכביש והתקציבים העומדים לרשותה. כאמור, הסדקים באספלט בקטע האמור שמקורם בפגעי החורף הינם שטחיים ואינם יוצרים הפרשי גבהים או מהמורות אשר יש בהם לסכן את כלי הרכב לרבות רכב דו גלגלי. העד פרט עוד, שהוא מעורב בתביעה מרגע הגעתה לידיעת העירייה והאירוע אם אכן ארע, אירע בשעת אור יום מלא, ולאור מצב הכביש לא ברור לו כיצד נתקל אביו של התובע ומה גרם לו לאבד שליטה

העד הוסיף שמבדיקה שערך במוקד העירוני בעקבות התביעה, לא מצא דיווח מצד גורם כלשהו על תלונה לגבי סדקים באספלט. הוא איתר 3 פגיעות שהתקבלו ברחוב ארלוזורוב לא בסמיכות למקום ובוצעו בהם תיקונים נקודתיים למפגעים מסוכנים. העד הסביר שלמחלקת אחזקת דרכים ושפ"ע, נמסרים דיווחים אודות מפגעים ברחבי העיר באמצעים שונים, כל פניה נבדקת מיידית על ידו או על ידי מפקח ממחלקתו ובאם מתגלה מפגע הוא מטופל ומתוקן מיד. החלטות על שיפוץ/טיפול/תיקון/סלילת דרך חדשה מתקבלות על פי מצב הדרך, בהתאם לסדרי עדיפויות ולמגבלות תקציביות עימן מתמודדת העירייה.

לאור כל האמור קבע העד שאינו סבור שהתובע נפגע כפי שהוא טוען, ובכל מקרה מדובר בנהיגה רשלנית וחסרת זהירות של האב הקטין שגרמה לאיבוד שליטה כנטען ולא גורם חיצוני כלשהו בכביש.

לראיוותיה צרפה הנתבעת דו"ח מהמוקד, המלמד על תלונות שהוגשו לנתבעת בנוגע למפגעים בכביש הרלוונטי בתאריכים – 25/5/16, 23/5/16, 12/1/16 – כולן תלונות אודות בורות בכביש שלכאורה תוקנו.

7. האב נחקר חקירה נגדית ממושכת וחזר על גרסתו. האב סיפר שרכש את האופניים החשמליים זמן לא רב לפני האירוע (בהתאם לחשבונית שצורפה לראיותיו האופניים נרכשו בתאריך 21/7/16) והסביר שבנו מגיע בדרך כלל לגן בהסעה כך שהוא לא נוהג להסיעו, ולעבודתו שהיא קרובה הוא בדרך כלל הולך ברגל, כך שהכביש לא היה מוכר לו. לגבי אותו בוקר, לכתחילה טען שהסיע את הקטין להסעה ואולם כאשר נאמר לו שבתצהיר כתב שהתכוון להסיע אותו לגן, השיב שהתצהיר מדויק יותר. האב השיב שהכביש היה עמוס, וזו הדרך שהיה לו נוח לנסוע בה. האב נשאל מדוע לא עבר למרכז הכביש או לצד השמאלי והשיב שזה יותר חוקי ויותר נוח מבחינת הנסיעה כשיש המון מכוניות לנסוע בצד הימני, גם מבחינה חוקית והוא לא שם לב למהמורות. האב השיב שצילם את התמונות לא הרבה זמן לאחר האירוע, אבל לא ידע לומר בדיוק מתי. האב הסביר שלא הגיש תלונה לעירייה אבל הגיש תביעה וזה עוצמתי הרבה יותר. האב השיב שזו לא הייתה הנפילה היחידה שלו מהאופניים ואינו זוכר אם הייתה הנפילה הראשונה. אולי נפל פעם פעמיים במהלך 10 שנים ואף פעם לא עם ילד.

האב התבקש להצביע בתמונה היכן בדיוק נפל והשיב שאינו יכול לעשות כן בגלל שהיה מאוד נסער. האב הסביר (מהציטוט הושמט שמו של הקטין): "צילמתי תמונות מהמקטע. אני לא

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

יכול להגיד לך בדיוק איפה זה קרה, מהסיבה הפשוטה, דבר ראשון את יכולה להבין שאני נופל ואני נסער ואני כאוב מאוד. זה לא היה נפילה רגילה. ו[הקטין] כאוב מאוד. הוא שבר את הרגל באותו זמן כמו שרואים מהמסמכים. הראש שלי לא היה באותו רגע להסתכל בדיוק במטר שזה היה. אני מצטער" (פרוטוקול מתאריך 24/5/21, עמ' 16, שורה 18 ואילך). האב השיב שלא היה נוסע על הכביש אם היה סבור שהוא בעייתי, ואולם כאשר נשאל האם איבד שליטה בגלל אחד הרכבים, השיב בשלילה והשיב שאינו זוכר שהיה מעורב רכב.

לאחר מכן שב והסביר האב את דרך התרחשות התאונה: "אוקי יפעת. אני אחזור על שתי מילים אחרונות שלך, אני לא זוכר ממה נפלת. זה הייתי רוצה להבהיר. זה אני כן זוכר ממה נפלת. היה, כשאני נפלתי, אני הרגשתי את הרעידות בכביש האלה אוקי? אני הרגשתי שבגלל זה נפלתי. אני לא יכול להגיד לך שכל הדרך הרגשתי את זה ברמה שחשבתי בגלל זה לסטות. אבל כשנפלתי זה היה כתוצאה משיבוש" (שם, עמ' 18 שורה 6 ואילך). האב שב והשיב שאינו יכול לסמן בדיוק איפוא נפל.

8. השכן העיד שפגש את האב אחרי שאסף את הילד שלו ובא לכיוון הבית, ראה אותו עם האופניים והילד בוכה. העד השיב שיש שם בעיה בכביש אבל לא ראה לדווח על כך לעירייה, יש הרבה דברים שהוא רואה ולא מדווח. העד השיב שהאב הצביע לו היכן נפל והיה נסער.

9. אמו של הקטין העידה, שכנראה הקטין פספס באותו יום את ההסעה, והאופניים היו בין היתר למקרים מעין אלו. העדה השיבה שאינה יודעת אם היו לאב תאונות נוספות של נפילה מן האופניים. העדה לא ידעה להשיב אם הכביש עמוס באותה עת והשיבה שהיא יוצאת קודם. העדה השיבה שלא הייתה במקום אבל האב סיפר לה שהוא נסע על הכביש והיו מהמורות וההגה זו והוא איבד שליטה והשתטח. העדה השיבה שהיא לא יודעת בדיוק היכן הוא נפל.

10. מר שמע, המצהיר מטעם הנתבעת, העיד שתפקידו בעירייה מפקח תשתיות וסלילה, וגם מטפל בתביעות משפטיות, דהיינו בודק את התביעות שמגיעות אליו. העד העיד שהוא עובד בתפקיד הזה 13 שנה וכי יש לו השכלה של הנדסאי בניה. הוצגו לעד התמונות של האזור והוא השיב שהוא מסתובב שם באזור פעם בשבוע ויכול להיות גם בפעם בחודש וביקר במקום בעקבות התביעה. העד התבקש להעריך את המקטע המצולם בתמונה והשיב שזה כעשרה מטרים והשיב שזה לא מקטע ארוך יחסית לכביש שהוא קילומטרים והתמונות מצולמות ממש מקרוב. לדבריו מדובר בעניין נקודתי.

העד השיב שביקר במקום לאחר הגשת התביעה והדו"ח שלו הוא מכתב שנשלח לתובעים וצורף לתיק המוצגים שלהם, לפיו לא אותרו בורות במקום. מר שמע השיב שהסדיקה שנמצאת בכביש היא לא משהו שמצריך תיקון והתמונות מצולמות בקירוב בכוונה, כדי להראות לבית המשפט שמדובר בסדקים ענקיים. העד השיב שמצא סדיקה קלה שלא מצריכה שיקום של כביש במאות אלפי שקלים. העד נשאל על סמך מה כתב בתצהיר שמקורם של הסדקים בפגעי

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

החורף והשיב, שזה מה שקורה בתשתיות כתוצאה מרטיבות, האדמה זזה ויש סדיקה ויכול להיות גם ממשאיות שעוברות. העד עיין בתמונות ואישר שיש סדיקה אבל אין בורות. העד השיב שהוא מסכים שהאב לא אמר היה לעבור למרכז הכביש כפי שכתוב בתצהיר והוא יכל לנסוע על הסדקים.

העד נשאל מדוע לא מדד את הפרשי הגבהים והשיב שאין הפרשי גבהים אין מה למדוד. העד טען שצריך לראות את הכביש בפועל זה לא כמו בתמונה שמצולמת בקירוב. כאשר הוצג לעד מקום שיש חוסר באספלט אישר שחסר קצת אספלט. כאשר העד שב וטען שמטעים את בית המשפט, נשאל מדוע הוא לא צילם תמונות או אז השיב שהוא יצלם תמונות. העד שב וטען שיש סדיקה, סדק אחד גדול יותר וסדק אחד קטן יותר, כאשר הסדיקה אפילו כמה מ"מ. העד שב והשיב שזו לא סדיקה שאפשר מרכיבה על אופניים להתהפך ממנה. העד השיב שבשבילו מפגע זה בור בכביש, אבל סדיקה עד 2, 3 ס"מ בצורה כזו שאינה עמוקה אין איתה בעיה. כאשר הוצג לעד מסמך שהעירייה העבירה לב"כ התובעים לפיו חודש לפני כן תוקן שקע בכביש, השיב ששקע יכול להיות גם בגודל 20 ו- 30 ס"מ. העד הסביר שתיקון מפגעים נעשה על ידי דיווחי התושבים וגם נערך סקר לתושבים, כאשר יש תקציב אחר לתיקון מפגעים נקודתיים ותקציב אחר לשיפור תשתיות.

11. מהתמונות שצולמו על ידי אביו של הקטין, וצורפו לראיותיו, עולה שמדובר בשטח גדול יחסית בצד הימני של הכביש, הסובל מסדיקה משמעותית של האספלט. כזכור, עד הנתבעת העריך שמדובר בשטח של כ- 10 מטרים. חלק מן הסדקים גדולים ועמוקים יותר ובחלק ניכר חסר באספלט.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

שאלת האחריות - דיון והכרעה

12. אשר לעצם התרחשות האירוע ומקום התרחשותו הבהירה ב"כ הנתבעת בסיכומיה "אין חולק שהנפילה אירעה. אין חולק גם שהיא אירעה ברחוב הזה. איננו חולקים על כך. אבל התובע לא יכול להוכיח שזה קרה בגלל איזה שהוא שיבוש נטען בכביש" (שם עמ' 65, שורות 27 ואילך).

הדברים נאמרו לא בכדי, לאחר שמיעת עדות עדי התביעה, ובמיוחד עדות האב והשכן, ניתן היה להתרשם שמדובר בעדויות מהימנות והאב מספר את הדברים כהווייתם. האב אמנם לא ידע להצביע על הסדק המדויק שהביא לנפילתו ואולם לא ניתן לצפות מאדם שנפל ונפגע להצביע ברמת דיוק מלאה על מקום הנפילה, כאשר מדובר בסדקים לאורך של כעשרה מטרים. בנסיבות שפורטו, בשים לב למצב הכביש כפי שתועד, המסקנה שהאירוע נגרם בשל אותם מפגעים סבירה, הגיונית ומתחייבת גם מבלי שהתובע יצביע על המקום המדויק (השוו: תא (חי')-18493-09-13 פלונית נ' עיריית קרית שמונה (13/2/19); תא (ת"א) 31718-10-15 פלונית נ' עיריית אשדוד (1/9/2019)).

חשוב להדגיש שהנתבעת אינה חולקת על מצב הכביש כפי שעולה מן העדות והתמונות, כאשר באת כוחה הסבירה בסיכומיה "במקרה הזה הגיעה תביעה, הנציג יצא למקום, בדק, השווה את תמונות התובע לתמונות, למקום בשטח, ומצא שזה תואם. אכן התמונות צולמו במקום ולכן גם לא היה צורך לצלם תמונות נוספות" (שם, עמ' 64 שורה 34 ואילך).

לפיכך השאלה הדרושה הכרעה היא האם אותם סדקים הנראים באספלט מהווים מפגע כטענת התובעים, או שמא יש לקבל את עמדת הנתבעת, שמדובר בסדיקה קלה שלא מסכנת את רוכבי האופניים ואינה דורשת תיקון או טיפול.

13. כפי שנפסק לא פעם, על הרשות המקומית, כמי שאמונה על תקינות המדרכות ברחבי הרשות וטיפול בהן בצורה מיומנת וזהירה, מוטלת חובת זהירות מושגית וקונקרטיית כלפי תושבי העיר ומבקריה, שכן הרשות המקומית יכולה וצריכה לצפות שקיומם של מפגעים יובילו לפגיעה בתושבים (ראו, למשל, ע"א 73/86 שטרנברג נ' עיריית בני ברק (26/9/89) (להלן: "עניין שטרנברג")).

על אף האמור, לא כל אירוע נפילה של אדם ברחובה של עיר או בכבישה מעיד על רשלנות של הרשות המקומית בתחזוקת המרחב הציבורי וכרוך בהטלת חבות. על התובע להראות שהתאונה ארעה בשל מפגע שחובת מניעתו מונחת לפתחה של העירייה, והימנעות העירייה למלא את חובתה יצרה סיכון לא סביר שהתממש והוביל לתאונה (ע"א 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית, בית שמש (9/11/1982); ע"א 862/80 עיריית חדרה נ' זוהר (14/7/1983)).

השאלה הדרושה הכרעה הינה אם כן, הופרה חובת הזהירות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

14. אקדים ואציין, שגרסת האב בנוגע לאופן נפילתו והסיבות לה מהימנים וניתן לקבוע שאכן במהלך נסיעה על פני קטע הכביש הסדוק, הכידון רעד עקב הסדקים והאב איבד שליטה על האופניים וכתוצאה מכך נגרמה הנפילה. טענת הנתבעת שיכול ונבהל מרכב, או זגוג בכביש נשללה על ידי האב, אשר חזר ותאר הן בכתב התביעה, הן בתצהירו והן בעדותו את אופן הנפילה. האב גם סיפר את הדברים בזמן אמת לשכן, שהעיד שאכן האב תאר, במקום האירוע שנפל כתוצאה מהכביש המשובש, וכך גם סיפר לרעייתו עת הגיע לביתו.

כלי הרכב החשמליים, האופניים, הקורקינט וכלים נוספים, הפכו לפופולריים מאוד בשנים האחרונות, תוך שנעשים מאמצים להסדיר את אופן נסיעתם לצד כלי הרכב והולכי הרגל. הכלל הוא שמקום שאין שביל אופניים ייעודי, על האופניים החשמליים לנסוע בכביש, כאשר בהתאם לדיני התעבורה, הם אמורים לנסוע בצד הימני סמוך לשפת המדרכה על מנת לא להפריע לכלי הרכב ובכדי שתשמר בטיחותם.

המציאות החדשה שנוצרה בשנים האחרונות שמתבטאת בריבוי כלי הרכב הדו-גלגליים כגון אופניים חשמליים, מחייבת, מטבע הדברים, הערכות מתאימה של הרשויות המקומיות, אם בהסדרת שבילי אופניים ואם בבדיקה ווידוא שהכבישים מתאימים ובטוחים גם לנסיעת כלי רכב דו-גלגלי מעין זה, שכן חובת הרשות המקומית לצפות שימוש בכביש על ידי רוכבים מסוגו של התובע וחשש שיפגעו ממפגע דוגמת זה שגרם לתאונה (לעניין היות התופעה של שימוש בכלי רכב אלו ידועה ומוכרת לרשויות ראו ע"א 2606/06 שפורן נ' תורג'מן (2010) וכן ראו תא (ת"א) 2914-12-14 ניסו חן נ' עירית תל-אביב-יפו (16/17)).

15. מעיון בתמונות שצורפו על ידי אביו של הקטין ושמיעת עדותו, ניכר שמדובר בסדקים רחבים באספלט בשטח די גדול של לפחות כעשרה מטרים, בכל הצד הימני של התיב, אשר בחלקם עמוקים ורחבים באופן שבהחלט יכול לשבש נסיעת רכב דו-גלגלי כמו אופניים, כפי שהעיד האב שקרה.

למול עדותו של האב, ותיאור התאונה, באה עדותו של מר שמע, שקשה שלא להתרשם שהייתה עדות כללית ומתנשאת שלא נתמכה במסמכים, מתוך ציפייה שבית המשפט יקבל את דבריו גם אם לא נתמכו בדבר. מסתבר שהעד שאמון, לדבריו, בין היתר, על טיפול בתביעות המשפטיות, הגיע למקום, מצא שהתמונות שצירף האב אותנטיות והחליט שלא מדובר במפגע שכן לא מדובר בבור בכביש, אלא בסדיקה קלה לדבריו. כאשר נדרש להתייחס לתמונות בבית המשפט, השיב שהתמונות שצורפו מטעות את בית המשפט, מבלי שיציג כל ראיה נוגדת. דווקא עיון בתמונות, ובמיוחד זו שבה מצולמת גם קדמת הנעל מאפשרת להבין את הפרופורציה בהן הן צולמו ומכל מקום ככל שהעד חשב שהתמונות אינן משקפות את המציאות הרי שהמינימום שיכל היה לעשות היה לצלם תמונות שכן משקפות אותה, אלא שהעד או מאן דהוא אחר מטעם הנתבעת לא טרח לעשות כן.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

גם מיומנותו של העד ומומחיותו להחליט מה מהווה מפגע ומה לאו, נותרו עלומים, בתצהירו הציג את עצמו כ"עובד אגף אחזקות בעיריית רמת גן" (סעיף 2 בתצהירו), בעדותו השיב שתפקידו "מפקח תשתיות וסלילה" והוא בין היתר מטפל גם בתביעות משפטיות, כאשר הוא בתפקיד כ- 13 שנה ויש לו השכלה של הנדסאי בניה. מעדותו של העד עלה שעל פיו ייפול דבר, העד החליט שלא מדובר במפגע, ומשכך גם הכביש לא תוקן עד כה.

הפסיקה הכירה בכך שמעמדה של רשות מקומית אינו כשל נתבע רגיל, שכן הידע באשר לאופן טיפולה של הרשות המקומית בכבישים שבתחומה, נמצאים בידיה. לפיכך, נאמר בפסיקה שיש להחיל בעניינה את מה שהוגדר כ"כלל הידיעה הייחודית", על פיו מקום בו מוטל על התובע להוכיח ידיעה המצויה בידיעתו הייחודית של הנתבע, התובע יידרש לעמוד בנטל קל של הבאת ראיות ראשוניות, עד שהנטל להבאת ראיות יעבור לנתבע. ככל שהרשות המקומית לא תביא ראיות בנוגע לעובדות המצויות בידיעתה הייחודית, ניתן יהיה לקבוע ממצאים לחובתה (ראו: ע"א 73/86 שטרנברג נ' עיריית בני ברק (26/9/89) (להלן: "עניין שטרנברג"); ע"א (מחוזי חיפה) 43863-09-18 עיריית נס ציונה נ' נינאי ואח' (24.1.19) סעיף 30 לפסק הדין ואילך; תק (אשד' 28890-05-20 ר.י.ח. נ' עיריית אשדוד (4/8/21); וכן ר' ע"א (מחוזי - ת"א) 4195/98 שי חנה נ' עיריית נתניה (31/10/1999)).

רשות מקומית שמבקשת להוכיח שלא התרשלה עליה להביא ראיות בדבר פעולות יזומות לטיפול סביר במפגעים שבתחומה והמצויים בידיה בלבד. מקום בו הרשות המקומית אינה מציגה תשתית ראיתית לקיומו של נוהל עבודה מסודר בתחומים שנמסרו לאחריותה, תיעוד פעולות שבוצעו, תיעוד פעולות פיקוח ובקרה, ניתן לראות בכך אינדיקציה לכך שהרשות לא פעלה כרשות מקומית סבירה (ראו: ע"א 68623-03-19 עיריית פתח תקווה נ' בע"מ ואח' (21.5.19); ת"א (מחוזי חי') 1108/01 נפומניאשיץ נ' עיריית חיפה (22.7.04); ע"א (מחוזי חי') 2661-06-12 כלל חברה לביטוח בע"מ נ' מועצה מקומית פרדס חנה-כרכור (30.1.13)).

במקרה דנן, מר שמע לא הצביע על כל נוהל מסודר לבדיקת הכבישים בשטח העיר, הפעלת שיקול שעת כלשהו בנוגע להתאמת הכבישים לרוכבי אופניים חשמליים או פרטים אודות סדרי העדיפויות של העיריה בטיפול בכבישים. מר שמע החליט שלא מדובר כלל במפגע ובזה הסתיים העניין ומשכך, גם לא הובהר האם ניתן היה להסתפק בתיקון נקודתי פשוט או שמה, יש צורך בסלילת הכביש כולו. מר שמע טען שהטיפול במפגעים נעשה על סמך תלונות התושבים, וכי נערך סקר כלשהו ואולם הסקר לא הוצג לא הוברר מתי הוא נערך ומה תוצאותיו לגבי המקום הספציפי – האם נערך לפני התאונה? האם לאחריה? ומדוע אין כל טיפול ובדיקה מסודרים ומובנים של הכבישים בעיר?. סדרי העדיפויות שלהם חזר והתייחס מר שמע, כלל לא פורטו, מהם סדרי העדיפויות? כיצד הם נשקלים? מתי אם בכלל, אמור להיות מתוקן הכביש? הפרכת המונח "סדרי עדיפויות" לחלל בלא כל פירוט אין בו די. כל שצורף לתצהירו של מר שמע, הוא תיעוד מקוצר של תלונות לגבי אותו איזור – כאשר בסמוך לתאונה תוקנו 3 מפגעים שהוגדרו כבור בכביש, כאשר מר שמע עצמו ציין שמדובר במידע חלקי ולא ברור מה טיב המפגע שכן לא

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

נמסר הדו"ח המלא. העובדה שהיו לפחות שלושה בורות בכביש בתקופה הרלוונטית, מלמדת כשלעצמה על אפשרות שמדובר בכביש ישן עם מפגעים שראוי היה לפחות לבחון את מצבו.

העולה מן המקובץ, שבניגוד לטענת הנתבעת, סדיקה מסוג זו בכביש, לאורך של כעשרה מטרים, כפי שעולה מן התמונות בהחלט יכולה להוות מפגע, והיותה מפגע בפועל בכך שגרמה לנפילת הקטין ואביו מן האופניים ולנזקי גוף לקטין. הנתבעת לא הוכיחה שהתמונות לא משקפות את המציאות ולא טרחה להביא ראיה מינימלית מתבקשת כגון תמונות ברזולוציה נכונה, לפי טענתה. הנתבעת לא הביאה ראיה, שקיימת מערכת מסודרת וברורה של בדיקת כבישים תיקון מפגעים בהם וחידושם. הנתבעת לא הביאה ראיה שתקינות הכבישים נשקלה גם אגב רוכבי אופניים חשמליים. ניתן אכן לקבל שסלילת כביש כרוכה בעלות משמעותית ואמורה להיעשות בהתאם לסדרי העדיפויות, אך מהם סדרי העדיפויות? מתי מחדשים כביש? מי מחליט? איך מתקבלת ההחלטה? ומה עושים בינתיים עם מפגעים נקודתיים מסוג זה שהוכח, לא הוברר ולא הוכח. על כך כבר נאמר: "כלל הנקוט בידי בית המשפט מימים ימימה שמעמידים בעל דין בחזקתו, שלא ימנע מבית המשפט ראיה שהיא לטובתו, ואם נמנע מהבאת ראיה רלבנטית שהיא בהישג ידו ואין לו לכך הסבר סביר – ניתן להניח שאילו הובאה ראיה, היתה פועלת נגדו" (ע"א 548/78 פלונית נ' פלוני (15/5/80), ע"א 55/89 קופל (נהיגה עצמית בע"מ) נ' טלקר חברה בע"מ (14/11/1990)).

על פניו, לא הייתה כל מניעה שהנתבעת תוכיח את אופן שיקול הדעת המופעל בעניין בדיקת הכבישים והתאמתם לרוכבי האופניים, בעניין תיקון ואחזקת כבישים ומשהדבר לא נעשה אין לה להלין אלא על עצמה.

16. בנסיבות אלה, לאחר שבחנתי את מכלול הראיות, את עדותם של עדי התביעה, ומנגד את עדותו של נציג הנתבעת ואת הראיות שהובאו, באתי לידי מסקנה, שהתובעים עמדו בנטל להוכיח שהיה קיים מפגע בר טיפול בכביש, שנפילתם של הקטין ואביו נבעה ממפגע זה, שהנתבעת אשר נושאת בחובת זהירות מושגית וקונקרטיה כלפיה התרשלה בכך שלא ראתה לעצמה חובה לדאוג לתקינות הכביש ולהתאמתו גם לרוכבי אופניים.

אין ספק שמדרכות וקל וחומר כבישים אינם אמורים להיות מישור גיאומטרי, וצפויים להימצא בהם שיבושים שעשויים להכשיל את עוברי הדרך, לרבות סדקים שנעשים מבלאי סביר, שעשויים לגרום להיתקלות ונפילה. החובה הבסיסית של הרשות המקומית, היא לקיים מערכת פיקוח וטיפול שיבטיחו הקטנת המפגעים ככל הניתן. במקרה דנן הוכח שהנתבעת תיקנה מספר מפגעים נקודתיים בכביש ואולם לא הוכח שמצב הכביש כולו נבדק, נבחן והופעל שיקול דעת כלשהו באשר למצבו, נהפוך הוא, מעדותו של נציג העירייה שלא הובררה מומחיותו לבחינת תקינות כבישים, עלה שעמדת הנתבעת היא שהכביש תקין לחלוטין, ומשכך גם לא תוקן בהמשך. משכך, ניתן לקבוע שהוכחה אחריותה של הנתבעת במקרה זה.

17. הנתבעת טוענת שגם אם תוכח אחריותה, לתובע אשם תורם כבד. אדון עתה בטענה בזו.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

אשם תורם – אחריות האב

18. רכיבה באופניים, קל וחומר באופניים חשמליים, קל וחומר בן בנו של קל וחומר כאשר הרכב מרכיב את בנו הקטין, עשויה להיות מסוכנת, ורכב אופניים חשמליים כהולך רגל אינו יכול לצפות לכבישים מושלמים ללא כל מהמורות וסדקים באשר הם. משכך רוכב אופנים, אמור לשים לב לדרכו, וככל שהוא מבחין בכביש משובש להתאים את נסיעתו.

במקרה דנן, הן לפי עדות האב והן לפי עדות נציג הנתבעת, מדובר היה במפגע לאורך של כעשרה מטרים, ניכר שהוא נראה לעיין והאב היה יכול להבחין בו ואולי לנקוט צעדים כמו האטת מהירות הנסיעה, וניסיון לייצב את האופניים.

בהתאם להוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש] והפסיקה על פיה, האשם התורם מהווה הגנה למזיק לא מפני עצם האחריות בנזיקין גופה, אלא מפני החובה לפצות את הניזוק על מלוא נזקו. בקביעת קיומו של אשם תורם יש לבחון תחילה אם בנסיבות העניין, נהג הניזוק כאדם אחראי ותוך זהירות סבירה (מבחן האדם הסביר), שאם לא כן, תחולק האחריות לפגיעה על פי מבחן האשמה המוסרית. כלומר, הצבת מעשי הרשלנות של המזיק והניזוק זה מול זה כדי להשוות ולהעריך את מידתם ומשקלם של מעשיו ומחדליו של כל אחד מהם (ע"א 14/08 עבד אלרחים נ' פלסטניר מפעל אריזות פלסטיות בקיבוץ ניר אליהו (2/12/09); ע"א 7130/01 סולל בונה בניין ותשתית בע"מ נ' תנעמי (1/10/03)).

בענייננו, האירוע ארע בשעות הבוקר, בסביבה מוכרת יחסית לאב, וניתן היה להבחין במפגע. משכך, הוגן להשית על האב אשם תורם ואולם מידת האשם התורם אמורה להיות מתונה בשים לב שמדובר בנסיעה בכביש, ותשומת הלב של הרכב אמורה להיות גם לרכבים שמסביב. בנסיבות שפורטו, אני קובעת, כי אשמו התורם של האב עומד על שיעור של 25%.

יוער שעל פניו ספק אם היה צורך בהגשת הודעה לצד שלישי נגד האב, שכן ממילא מוסמך בית המשפט לשקול בגדר סכום פיצוי לקטין את אשמו התורם של ההורים במיוחד שעה שהם צד להליך מתוקף האפוטרופסות, ובעיקר במקרה מעין זה כאשר האב והבן היו ביחד באירוע ומדובר באירוע שהתרחש תוך כדי פעולותיו של האב (השוו: תא (מרכז) 35381-07-13 נ. א. מ. נ' הסתדרות מדיציניית הדסה (1/11/2018); תא 2599/91 עופר לנגר נ' דוד ועקנין (24/2/94), סעיף 10 לפסק הדין; תא (ת"א) 27555-01-16 פלונית נ' ש.י. (10/12/20), פסקה 15 לפסק הדין; רעא 7443/17 פלוני נ' עיריית ירושלים (31/10/17)). מסקנה זו מתיישבת גם עם הוראות חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962 הקובע בסעיף 22 שהורים לא יישאו באחריות לנזק שגרמו לקטין תוך מילוי תפקידי האפוטרופסות, אלא אם פעלו שלא בתום לב. משמע, ההורים שהתראו תוך כדי פעולה בתום לב לטובת הקטין, אינם חייבים בדין כלפי הקטין ואולם כאשר נמצא שחלק מן הנזק נגרם באשמו והם אלה שאחראים על פעולות הקטין מבחינה משפטית, הוגן לקזז את חלקם מהפיצוי שנפסק לקטין.

19. משנקבעה סוגיית האחריות, יש לדון בשיעור הנזק שנגרם לתובעים.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

שיעור הנזק

20. לאחר התאונה נלקח הקטין לטיפול רפואי, שם אובחן שהוא סובל משבר ספירלי בטיביה ימין ורגלו גובסה למשך כחודש ימים, עד לתאריך 8/3/17. במהלך תקופה זו אסור היה לקטין לדרוך על הרגל, ומטבע הדברים גם לא יכל לשהות בגן וקיבל עזרה מהוריו.

לטענת ההורים, במהלך התקופה שהיה מגובס ברגלו הימנית, היה הקטין זקוק לעזרה מלאה שלהם בין היתר בלבוש, במקלחת ובשירותים כאשר בשבועיים הראשונים חשש לצאת מהמיטה והיה צורך להעבירו ממקום למקום. כמו כן נעשה שימוש בכסא גלגלים לאחר כשבועיים ואולם הקטין התקשה בשימוש בו.

בהתאם לתצהירם של ההורים, גם כאשר הורידו לקטין את הגבס והתירו לו לדרוך על הרגל, הוא סבל מכאבים, פחד לדרוך על הרגל בבית והוריו היו צריכים לעזור לו לקנות בטחון על מנת להפיג את חששותיו. לאחר מכן במשך תקופה ארוכה חשש לצאת ולשחק ולקח לו זמן להתגבר על האירוע.

אמו של הקטין תארה בתצהירה שבמועד הרלוונטי עבדה כגנת בתל-אביב, היא ובעלה ניהלו משק בית עם 5 ילדים, בימים שלאחר התאונה נשארה עם הקטין ברוב שעות היום, נאלצה להיעדר ממקום עבודתה ולאחר שחזרה לעבודה אביו נשאר עמו.

התובעים עתרו לנזק לא ממוני בשיעור של 40,000 ₪, עזרת צד שלישי בשיעור של 15,000 ₪ והוצאות רפואיות בשיעור של 4,000 ₪.

21. הנתבעת טענה שעזרת צד שלישי והוצאות רפואיות כלל לא הוכחו ואין לפסוק דבר, ולכל היותר ניתן לפסוק נזק לא ממוני בשיעור של 15,000 ₪ בלבד.

22. לא יכול להיות ספק, שהשבר שנגרם לקטין ברגלו הסב לו סבל רב, במשך תקופה ארוכה והצריך תקופת החלמה ממושכת. מדובר בילד רך בשנים, אשר ההתמודדות עם הפגיעה מבחינתו הייתה מורכבת הכל כמתואר על ידי הוריו.

בעת שקילת הנזק הלא ממוני, ראוי לתת ביטוי לתהליך שעבר הקטין לאחר התאונה, לכאבים שסבל עד להחלמה למגבלות התנועה מהם סבל שעה שהיה כחודש ימים עם גבס ולתקופת החלמה והחששות שליוו אותו לאחר מכן. העובדה שהוריו של הקטין לא הכבירו לעניין נזקיו ולא טענו לנכות צמיתה, אינה מצדיקה להמעיט ברמת סבלו.

בהתאם להנחיות בפסיקה בנוגע לפיצוי בגין נזק לא ממוני בתביעות נזיקין מסוג זה, ובשים לב לסבל שהיה מנת חלקו של הקטין לאחר התאונה, אני מעמידה את הפיצוי בגין נזק לא ממוני על סך של 30,000 ₪.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

23. אכן הקטין נפגע שעה שהיה רך בשנים ועדיין זקוק לטיפול הוריו, אך לא יכול להיות ספק שרמת ההשגחה והטיפול על ילד מגובס, שאסור לו לדרוך על הרגל משמעותית הרבה יותר וחורגת מרמת הטיפול הרגילה.

כפי שנפסק לא פעם, כאשר בני משפחה מעניקים שירותים לנפגע ומשקיעים בכך "מאמץ יוצא דופן וחריג" מעבר למקובל בין בני משפחה, עומדת לניזוק ולמטיבים זכות לתבוע פיצוי עבור שווי הטיפול גם אם הוא לא שילם עבורו (ראו רע"א 7361/14 פלונית נ' פלוני (6/1/15), וע"א 1164/02 קרנית – קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים נ' פלוני (4/8/05)).

לעניין שיעורו של הפיצוי, יש להעמיד את הסכום על שיעור נאות (ע"א 93/73 שושני נ' קראוז ואח' (27/12/73)) ובהעדר נתונים אובייקטיביים, יפסק סכום גלובלי לטובת התובע (ראה: ע"א 515/83 עגור נ' איזנברג ואח' (26/2/85), וכן ע"א 663/84 עטיה נ' עטיה (14/8/90)) על בסיס הלכה זו, ובהעדר נתונים על הוצאה ממשית ועל היקפה, יש לקבוע את הפיצוי בראש נזק זה, על דרך האומדנה.

במקרה דנן, ללא ספק, לאחר התאונה נזקק הקטין לעזרת צד שלישי של הוריו החורגת מעזרה רגילה. בגין עזרה זו אני פוסקת סך גלובלי של 2,400 ₪.

24. אשר להוצאות רפואיות ואחרות, ללא ספק, נגרמו הוצאות רפואיות יתרות, בשל הצורך לקחת את הקטין לביקורות רפואיות, כמו גם לצורך תרופות לשיכוך כאבים. בנסיבות העניין נכון לפסוק סכום גלובלי בשיעור של 600 ₪.

25. ההורים לא הוכיחו הפסדי שכר, משכך אין לפסוק דבר בהקשר זה.

סוף דבר

26. כמפורט ארוכות לעיל, עלה בידי התובעים להוכיח את אחריותה של הנתבעת לאירוע. המדובר בקטע כביש גדול, באזור מרכזי בשטחה של הנתבעת, המאופיין בסדקים באספלט, חלקם עמוקים ורחבים שהביאו לנפילת הקטין ואביו ולנזקי הגוף שנגרמו לקטין. הנתבעת כשלה מלשכנע, שהיא נוקטת מדיניות וטיפול סבירים במפגעים מסוג זה והסתפקה בקביעה נחרצת שלא מדובר כלל במפגע, ואף השתמע מתצהיר העד מטעמה זלזול וחוסר אמון בטענות התובע, תוך אמירה מקוממת שאם הכביש לא תקין הרי שהיה אמור לנסוע באמצע הכביש, הכל שעה שמדובר בכביש מרכזי עם כלי רכב רבים ושעה שתקנות התעבורה מחייבות נסיעה בצד הימני. העד אמנם חזר בו מהאמירה במהלך עדותו, אך עצם העובדה שנכתבו בתצהיר שמן הסתם נערך לאחר מחשבה, מדברת בעד עצמה.

טענת הנתבעת, שכך אמור להראות כביש מרכזי בשטח העיר אינה יכולה להתקבל. מדובר במפגע שאכן יכול לגרום לנזק כפי שקרה בפועל. הנתבעת לא הוכיחה שבגדר סדרי העדיפויות ברשות לא ניתן היה לפעול לתיקון המפגע ולו באופן נקודתי.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 23601-10-19

27. אחר כל האמור לעיל ומשהוכחה אחריות הנתבעת, הפיצוי הוא כדלקמן:

נזק לא ממוני -	₪ 30,000
עזרה צד שלישי -	₪ 2,400
הוצאות רפואיות ואחרות	₪ 600
סה"כ	₪ 33,000
אשם תורם 25%	₪ 8,250 -
סה"כ	₪ 24,750

לסכום שנפסק ייוסף שכר טרחה בשיעור של 23.4% והחזר אגרה בצירוף ריבית והצמדה ממועד התשלום.

הסכומים ישולמו בתוך 30 יום שאם לא כן יישאו ריבית והצמדה עד למועד התשלום בפועל. סך הפיצוי המגיע לקטין בגין נזק לא ממוני דהיינו, 30,000 בהפחתת אשם תורם (סך הכל 22,500 ₪), יופקד בידי אפוטרופסי הקטין, ויושקע בהשקעה סולידית עד הגיע הקטין לבגרות.

28. לאור האמור עד כה, אין צורך לדון בהודעה לצד השלישי והיא נדחית. משלא נערך דיון בהודעה לצד שלישי, הנתבעת פטורה מיתרת האגרה בהודעה לצד שלישי בלבד.

בהעדר שמות ופרטים מזהים, פסק הדין ניתן לפרסום.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 60 יום.

ניתן היום, י"ז אלול תשפ"א, 25 אוגוסט 2021, בהעדר הצדדים.

אורלי מור-אל, שופטת